

Muzyczne prezentacje PowerPoint środkiem w rozbudzaniu zainteresowań kulturą muzyczną młodego pokolenia

Wprowadzenie

Współczesność przyniosła ludzkości nie tylko przemiany społeczne, ale również intensywny rozwój nauki i techniki. Jego odzwierciedleniem w życiu codziennym stało się między innymi coraz powszechniejsze wykorzystanie urządzeń opartych na technice komputerowej. Media dla człowieka, który poznaje otaczającą go rzeczywistość za pomocą bezpośredniej percepcji, stanowią drogę pośredniego poznania różnych zjawisk, procesów oraz faktów, spostrzeganych i przekazywanych przez inne osoby. Charakterystyczne przy tym jest to, że jednostka obcuje z tą „rzeczywistością” codziennie, przeznaczając jej coraz więcej swojego czasu. Środki masowego przekazu, które docierają do każdego z nas, równocześnie z wpływami z najbliższego otoczenia, bardzo silnie oddziałują również na zainteresowania muzyczne. To właśnie media w wielu przypadkach determinują proces kreowania wzorów zachowania, kształtowanie opinii, gustów, stając się dla wielu nie tylko środowiskiem rozrywki, poznania, ale i środowiskiem wychowawczym¹.

Temat niniejszego artykułu stanowi przyczynek do rozważań o możliwościach wykorzystania mediów dydaktycznych (tj. komputera, projektora multimedialnego i programu PowerPoint) w procesie edukacji muzycznej.

Media i sztuka w życiu dziecka

Sztuka otacza człowieka w każdym dniu jego życia. Każda dorosła osoba (rodzic, wychowawca czy nauczyciel) musi zdawać sobie sprawę z tego, jakie korzyści dla dziecka niesie kontakt ze sztuką oraz w jaki sposób powinien być on zorganizowany i prowadzony, aby młody człowiek odczuwał radość

¹ M. Kisiel, *Media w edukacji muzycznej uczniów szkół ogólnokształcących*, Mysłówice 2003, s. 23.

i zadowolenie z własnych działań. A tym samym uświadomił sobie potrzebę poszukiwania i zdobywania nowych wartości w dążeniu do coraz lepszego rozumienia i przeżywania otaczającej go rzeczywistości². Gwałtowny rozwój nauki i techniki wpłynął dynamicznie na zmiany zachodzące w edukacji. W procesie dydaktycznym, obok tradycyjnych form nauczania i wychowywania, coraz większą rolę odgrywają środki masowego przekazu³. Placówki oświatowe, chcąc być atrakcyjne i skuteczne w swoim działaniu i ofercie edukacyjnej, z pewną desperacją sięgają po liczne „nowinki” informatyczne⁴.

Wiek wczesnoszkolny jest etapem rozwoju dziecka, w którym wrażliwość emocjonalna, aktywność w działaniu, chłonność umysłowa ułatwiają budzenie określonych potrzeb, trwałe przyswajanie nie tylko nawyków i sprawności, ale także motywów działania i kształtowanie postawy twórczej. Szkoła, jako instytucja zbiorowego wychowania, powinna stwarzać dogodne warunki do harmonijnego rozwoju dziecka. Pod właściwą opieką pedagogiczną młody człowiek może prawidłowo rozwinąć swój organizm, zdolności umysłowe, kształtować indywidualne cechy charakteru i właściwy stosunek do piękna. Placówkom oświatowym powierzono zadanie wprowadzania dziecka w świat wartości estetycznych, z którymi spotka się później w dorosłym życiu, np. obcując ze sztuką, przyrodą, kulturą i techniką. Codzienne otoczenie dziecka to teren pierwszych doznań estetycznych, które utrwalają się na całe życie, kształtując lub wypaczając upodobania i smak estetyczny⁵. Od dorosłych (rodziców, wychowawców i nauczycieli) zależy, w jakim stopniu środowisko pomoże odkryć i przyswoić dziecku kanony piękna, i czy znajdzie ono w nim warunki dla własnej ekspresji. Istotnym składnikiem takiego oddziaływania jest muzyka rozumiana nie tylko jako przestrzeń poszczególnych jej form aktywności (takich jak: śpiew, rytmizowana mowa, ruch z muzyką i taniec, gra na instrumentach muzycznych, aktywne słuchanie muzyki oraz twórczość muzyczna), ale również jako element całościowego obszaru rzeczywistości otaczającej człowieka⁶. Kultura estetyczna młodego odbiorcy niejednokrotnie jest wyznacznikiem tego, czego słucha, ogląda lub z czym obcuje.

W dobie przemian postindustrialnych nie wartość muzyki jest najważniejsza, ale umiejętność jej wylansowania. Media kreują muzyczne upodobania swoich odbiorców oraz odzwierciedlają zapotrzebowanie na określoną muzykę. Lansowanie konkretnej muzyki lub wykonawcy poprzez powtarzanie uznanych dzieł, wzmocnione przedstawieniem interesujących treści biograficznych przez

² R. Gloton, C. Clero, *Twórcza aktywność dziecka*, Warszawa 1985.

³ S. Juszczyk, *Komunikacja człowieka z mediami*, Katowice 1998, s. 16.

⁴ E. Sielicki, *Warsztaty multimedialne dla nauczycieli muzyki i wychowania muzycznego*, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina, Warszawa, <http://www.medialarts.pl/download/warsztaty/nauczyciele-muzyki/skrypty-warsztaty-multimedialne.pdf> [data dostępu 11.12.2013].

⁵ A. Białkowska, W. Sacher (red.), *Standardy edukacji muzycznej*, Warszawa 2010.

⁶ M. Przetacznik-Gierowska, M. Tyszkowa, *Psychologia rozwojowa człowieka*, Warszawa 2004.

autorytety w dziedzinie muzyki, prowadzi do osłuchania się i obycia odbiorców w dziedzinie kultury muzycznej. Rośnie przez to akceptacja danego utworu lub rodzaju muzyki w środowisku. W przemyśle muzycznym to w większości publiczność decyduje, który utwór czy też artysta jest słuchany⁷.

Młody człowiek coraz częściej jest poddawany wpływowi multimedialnemu. Tradycyjne formy wychowania muzycznego oraz bezpośrednie oddziaływanie artystyczne są co rusz zastępowane przez obraz i dźwięk docierający z ekranu telewizyjnego, przez kolorowe czasopisma i inne nowoczesne nośniki informacji. Telewizja, Internet i komputer skutecznie wypierają czytanie książek, słuchanie utworów muzycznych oraz tradycyjne towarzyskie gry i zabawy. Warto podkreślić, że jednocześnie te same media emitują również wiele programów i audycji o charakterze edukacyjnym. Należą do nich wszelkiego rodzaju nagrania popularnonaukowe, przyrodnicze, kulturalne i edukacyjne. Celowo i skutecznie wykorzystywane przez twórczego pedagoga mogą stać się doskonałym uzupełnieniem lub poszerzeniem szkolnej wiedzy dzieci, a także interesującą formą spędzania czasu wolnego. Atutem kształcenia medialnego jest możliwość przekazywania treści przez kilka kanałów percepcyjnych, dzięki czemu są one szybciej i trwalej przyswajane, niż gdybyśmy oddziaływali tylko na jeden z nich. Między mediami a sztuką istnieją rozmaite relacje. Media pomagają w propagowaniu dzieł sztuki, umożliwiają uczestnictwo w kulturze, tworzą własną subkulturę, są wreszcie narzędziem edukacji kulturalnej. Współczesna pedagogika postrzega media jako ważny element racjonalnie zorganizowanego procesu nauczania i uczenia się, upatrując w nich szansy głównie poprzez użycie funkcji poznawczo-kształcącej, emocjonalno-motywacyjnej i interkomunikacyjnej.

Nauczyciel nauczania początkowego animatorem aktywności muzycznej dziecka

Nauczyciel jest osobą, która kształci, wychowuje i rozwija uczniów objętych procesem dydaktycznym. Powodzenie tej pracy zależy od wychowanków, programu edukacyjnego, stosowanych metod, środowiska szkoły, warunków zewnętrznych, ale przede wszystkim od samego pedagoga – jego osobowości i kwalifikacji. W przypadku nauczyciela-animatora muzyki istotny staje się również jego: poziom uzdolnień, kultura estetyczna, stałe doskonalenie umiejętności muzycznych oraz nabywania wiedzy o muzyce w toku samokształcenia i doskonalenia zawodowego.

Kształcenie przyszłych nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej odbywa się w ramach studiów licencjackich, magisterskich i podyplomowych. Wiedza, umiejętności i nawyki poszczególnych osób, które rozpoczynają kurs z zakresu edukacji

⁷ B. Smoleńska-Zielińska, *Percepcja wartości artystycznych muzyki współczesnej przez młodzież*, „Wychowanie Muzyczne w Szkole” 1997, nr 5, s. 4-5.

muzycznej w ramach trzy- i dwuletnich studiów, są bardzo zróżnicowane i utrzymują się na różnym poziomie. Postawa młodzieży akademickiej względem kształcenia muzycznego jest uwarunkowana determinacją zdobycia wymaganych kwalifikacji, potrzebnych do pracy w charakterze nauczyciela nauczania początkowego. Czas przeznaczony na uzyskanie kwalifikacji muzycznych przez studentów jest bardzo krótki, jak na potrzeby przyszłej aktywności zawodowej i obejmuje z reguły dwa-trzy semestry zajęć o charakterze umuzykalniającym i metodycznym. Po zakończeniu kształcenia akademickiego, ważne wydaje się dalsze doskonalenie zawodowe pedagogów, podejmowane w formie warsztatów artystyczno-metodycznych, jak również zajęć organizowanych w ramach wewnątrzszkolnego systemu doskonalenia nauczycieli⁸.

Istotą edukacji na pierwszym szczeblu kształcenia ogólnego jest nabywanie przez uczniów kompetencji w drodze aktywnego działania i uczenia się wszystkimi zmysłami. W kształceniu zintegrowanym muzyka i jej formy aktywności zajmują ważne miejsce. Pełniąc różne funkcje, muzyka oddziałuje na większość sfer osobowości młodego człowieka. W wielu przypadkach stanowi element scalający zagadnienia dotyczące innych dziedzin i kierunków poznania. Może również znakomicie uzupełnić i rozszerzyć te zagadnienia, tworząc z nimi bogatą i interesującą dla dziecka nową jakość. Sama w sobie barwna i różnorodna, muzyczna aktywność artystyczna tworzy doskonałą płaszczyznę urozmaicenia poszczególnych obszarów poznania. Dzieje się tak dlatego, że muzyka dysponuje szerokim wachlarzem form oddziaływania, które wpływają na ucznia w sposób aktywizujący. Muzyka w edukacji zintegrowanej na poziomie nauczania początkowego staje się tą dziedziną sztuki, która przez swoją wszechobecność „wtapia się” w proces nauczania i uczenia się, jako naturalna i możliwa do zrealizowania edukacja dla sztuki i poprzez sztukę⁹.

Rola nauczyciela nauczania początkowego w tym procesie polega na organizowaniu takiego procesu nauczania i uczenia się, który sprzyjałby optymalnemu rozwojowi każdego dziecka w różnych obszarach aktywności. Nauczyciel, eksponując własne umiejętności muzyczne na zajęciach, stwarza dodatkowe sytuacje pomocne w rozwijaniu zamiłowania muzycznego. Istotną rolę w całym procesie odgrywa motywacja, gdyż ma ona wpływ na aktywność dziecka. Procesy motywacyjne pobudzają do wysiłku przezwyciężenia trudności, które są bardzo ważne podczas wspólnego muzykowania, śpiewu czy ekspresji tanecznej¹⁰.

⁸ M. Kisiel, *Kompetencje muzyczne nauczycieli nauczania zintegrowanego w reformowanej szkole podstawowej*, [w:] M.T. Michalewska, P. Kowolik (red.), *Kompetencje nauczycieli w reformowanej szkole*, Katowice 2003.

⁹ M. Kisiel, *Muzyka w zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej. Studium metodyczno-badawcze*, Katowice 2005.

¹⁰ M. Suświłło, *Psychopedagogiczne uwarunkowania wczesnej edukacji muzycznej*, Olsztyn 1999.

W konkluzji warto podkreślić, że pedagogika wczesnoszkolna stwarza studentom, późniejszym nauczycielom nauczania zintegrowanego, szansę wszechstronnego wykorzystania muzyki oraz jej form oddziaływania w procesie kształcenia i wychowania uczniów klas I-III. Jednak, aby mogli oni dobrze przygotować się pod względem warsztatowym i metodycznym, ich edukacja na poziomie studiów wyższych zawodowych i magisterskich powinna być realizowana w odpowiednim wymiarze godzin przeznaczonych na kształcenie muzyczne oraz zawierać ujednoczony zakres działań w obrębie różnych form aktywności muzycznej.

Program PowerPoint – charakterystyka

PowerPoint firmy Microsoft jest programem służącym do tworzenia graficznych prezentacji – za jego pomocą można przygotować profesjonalny pokaz slajdów. Takie multimedialne zobrazowanie składa się z serii elektronicznych tablic, na których można umieścić wykresy, rysunki, listy wypunktowane, atrakcyjnie sformatowany tekst, filmy wideo i dźwięk¹¹. Prezentacja PowerPoint pozwala zastosować najnowsze multimedialne formy przekazu. Niemal bez ograniczeń można w niej wykorzystywać dźwięk, sekwencje wideo, animacje. Bogactwo środków artystycznych tym bardziej zmusza twórcę do przemyślenia elementów i szczegółowego zaplanowania pracy nad prezentacją.

Pokaz taki składa się zasadniczo z serii obrazów (slajdów), które mogą być oglądane na monitorze komputera, ukazujących się kolejno jeden po drugim w ustalonym odstępie czasowym. Niezależnie od programu, w jakim została wykonana prezentacja, pierwszy jej slajd jest obrazem tytułowym. Kolejne odsłony prezentacji projektuje się poprzez zastosowanie obiektów, które mogą być różnego typu. Często wykorzystywany jest tekst intencjonalnie wstawiony w nakreślonym polu. Równie często stosowane są wszelkiego rodzaju elementy graficzne. Przy tworzeniu prezentacji można również wykorzystać filmy z plików lub galerii, a także dźwięk. Aby wykonać dobrą prezentację, trzeba odpowiednio przygotować się do tego zadania, uwzględniając w procesie realizacji etap przygotowawczy, produkcji i testowania (test miejsca i widza). Etap przygotowawczy obejmuje ułożenie planu prezentacji i przygotowanie materiałów multimedialnych. Etap produkcji rozpoczyna się po zgromadzeniu potrzebnych materiałów¹². Kolejne stadium obejmuje testowanie, czyli wstępny pokaz na sprzęcie, na którym prezentacja została wykonana, w celu dokonania ewentualnych poprawek dotyczących zastosowanego czasu efektów, długości poszczególnych sekwencji. Test miejsca zakłada, że prezentację należy przetestować w miejscu i w warunkach,

¹¹ N. Pinard, *PowerPoint 2000 z marszu*, Warszawa 1999, s. 5.

¹² J. Skrzypczak, *Samodzielna obudowa podręcznika podstawy projektowania materiałów dydaktycznych*, „Edukacja Medialna” 1998, nr 4.

w jakich ma się odbyć pokaz. Zadaniem tego testu jest sprawdzenie, jak prezentacja działa w środowisku jej pokazu¹³.

Komunikatywność obrazów w prezentacji zależy m.in. od: jakości grafiki, jej rozdzielczości, ziarnistości, kolorów, kontrastu, liczby obiektów graficznych i wzajemnego położenia, animacji, ilości tekstu oraz kroju i wielkości czcionki. Dobierając dźwięk, warto zwrócić uwagę na jego stronę estetyczną i techniczną. Dźwięk w tym przypadku powinien sprzyjać skupieniu uwagi. Zastosowanie filmu w prezentacji obwarowane jest kilkoma zasadami. Obraz powinien być krótki, o niewielkim rozmiarze kadru, dostosowany do rozdzielczości. Nie bez znaczenia dla prawidłowej budowy prezentacji jest jej rozmiar i liczba zawartych w niej elementów. Zbyt duża liczba slajdów, grafik i ścieżek dźwiękowych powoduje zbyt nie znużenie widzów pokazem¹⁴.

Nauczyciel, który wykorzystuje prezentację, opracowując materiał, musi uwzględnić możliwości odbiorcze uczniów. Po przygotowaniu i opracowaniu materiału dydaktyk ma możliwość sprawdzenia skuteczności tej formy przekazu informacji. Ustalając efekt swojego działania, zwraca uwagę na następujące elementy: zwiększenie zainteresowania uczniów tematem zajęć, trwałość i szybkość przyswajania podawanych treści, aktywność odbiorców – dzieci podczas zajęć oraz stan koncentracji uwagi na temacie zajęć. Uzyskane wyniki pozwolą mu wykorzystać ten rodzaj przekazu informacji w sposób najkorzystniejszy w procesie kształcenia swoich podopiecznych.

Prezentacja multimedialna w dydaktyce muzycznej

Prezentacja może odegrać dużą rolę w dydaktyce, będąc doskonałym narzędziem nauczania i uczenia się. Ma ona wpływ na poszerzenie zakresu oddziaływania, pozwala zintegrować różne elementy przekazu, wprowadzić interakcję, stworzyć nowy styl narracji, który nie jest jedynie składową użytą w prezentacji elementów. Poprzez możliwość indywidualizacji, animacji, symulacji zjawisk i procesów, czyli zastosowania elementów charakterystycznych dla prezentacji multimedialnej, można wzbogacać doświadczenia osobiste, co w dużej mierze stanowi o takich procesach, jak zapamiętywanie i uczenie się.

W znaczeniu leksykalnym termin *prezentacja* oznacza „zapoznanie z czymś, przedstawienie, pokazanie, wystawienie na widok publiczny kogoś, czegoś”¹⁵.

¹³ P. Lenar, *Profesjonalna prezentacja multimedialna*, Gliwice 2010.

¹⁴ M. Kisiel, *Prezentacja multimedialna środkiem wzbogacającym pracę dydaktyczną nauczyciela wczesnej edukacji*, [w:] S. Juszczyk, M. Kisiel, A. Budniak (red.), *Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna w sytuacji zmiany społecznej, kulturowej i oświatowej. Studia – rozprawy – praktyka*, Katowice 2011, s. 304.

¹⁵ *Słownik wyrazów obcych*, red. J. Tokarski, Warszawa 1980.

W kontekście multimediów i technologii informacyjnej pojęcie prezentacji multimedialnej odnosi się do interaktywnej formy przekazu treści merytorycznych z wykorzystaniem multimediów. Prezentacja jest zatem sztuką przekazywania złożonych treści w sposób atrakcyjny, zrozumiały i przekonujący. Multimedialna prezentacja komputerowa polega więc na skutecznym przekazywaniu treści merytorycznych za pomocą komunikatów wizualnych, audialnych, graficznych, podanych w sposób przystępny i atrakcyjny, z wykorzystaniem komputera i rzutnika multimedialnego. Z celowym użyciem prezentacji multimedialnej łączą się liczne funkcje: funkcja informacyjna, aktywizująca, motywująca i inspirująca¹⁶. Specyfika procesu nauczania i uczenia się opartego na wykorzystaniu prezentacji multimedialnych polega na zastosowaniu tego środka dydaktycznego, który stanowi pakiet zadań zorientowanych operacyjnie i czynnościowo na podmiocie działań, dobranych w taki sposób, iż odzwierciedla trzy wymiary treści nauczania: cele, materiał i wymagania.

Do przeprowadzenia tego typu zajęć nauczyciel i uczniowie muszą być przygotowani. Powinny być również spełnione określone warunki materialne. Wymaga to także odpowiednich czynników niematerialnych, zwanych przez Władysława Zaczyńskiego możliwościami zewnętrznymi. Autor wyróżnia także możliwości wewnętrzne, które odpowiadają predyspozycjom i zdolnościom uczniów. Możliwościami zewnętrznymi, niezbędnymi do przeprowadzenia zajęć z użyciem prezentacji, są następujące czynniki: umiejętność poruszania się w prezentacji PowerPoint, zainteresowanie uczniów prezentacją, chęć rozwiązywania problemów przez uczniów, koncentracja na temacie zajęć, świadomość nabywanych umiejętności i wiadomości. Spełnione być muszą również odpowiednie warunki materialne: co najmniej jeden komputer na dwie osoby lub pokaz wielkoekranowy z użyciem rzutnika multimedialnego, opracowana prezentacja, a także właściwe nagłośnienie¹⁷.

Nauczyciel, wykorzystując prezentacje w procesie dydaktycznym, musi posiadać pewne kompetencje, warunkujące wywiązywanie się z funkcji, jakie spoczywają na prowadzącym zajęcia. Wśród nich można wyróżnić: umiejętność właściwego doboru treści i środków do zilustrowania danego zagadnienia, prowadzenie konstruktywnego dialogu z odbiorcami, przewidywanie i łagodzenie sytuacji konfliktowych, motywowanie i kierowanie klasą oraz formułowanie celów i zadań. Warunkiem organizacji aktywności dzieci jest istnienie odpowiedniej liczby elementów mających potencjalne możliwości działania, które są aktywizowane wówczas, gdy mają być urzeczywistnione określone założenia. Muszą być one odpowiednio zorganizowane, aby można je było zadowalająco zaktualizować¹⁸.

¹⁶ W. Osmańska-Furmanek, *Nowe technologie informacyjne w edukacji*, Zielona Góra 1999, s. 45.

¹⁷ W. Zaczyński, *Nauczanie wspomagane przez komputer*, [w:] M. Tanaś (red.), *Edukacyjne zastosowanie komputerów*, Warszawa 1997, s. 119.

¹⁸ T. Huk, *Komputer w procesie kształtowania umiejętności kluczowych*, Warszawa 2008, s. 54.

Przeprowadzenie prezentacji na zajęciach nie powinno być celem samym w sobie, lecz elementem formy organizacyjnej zajęć i dopełnieniem przekazu informacji, w pewnym zakresie także formą uatrakcyjnającą przekaz treści i swoistą formą pogładową, aktywizowaną wówczas, gdy uczniowie mają do opanowania określony problem¹⁹. Powstałe w trakcie tegoż procesu działania pozwolą uczniowi nabyć pewne umiejętności i zdobyć nawyki, które przydadzą mu się w życiu codziennym i później zawodowym. Poruszanie się w ułożonym hierarchicznie tekście lub wśród pogrupowanych sukcesywnie informacji nie będzie dla niego żadnym problemem.

PowerPoint jest właściwym narzędziem, które pomoże twórczemu nauczycielowi w przygotowaniu ciekawej i zrozumiałej dla uczniów prezentacji tematu, zwłaszcza w obszarze kultury muzycznej. W działaniach edukacyjnych nauczyciel może korzystać z gotowego, dostępnego na rynku oprogramowania, a także stworzyć własne pomoce, wzbogacając swój warsztat pracy.

Innym programem, który daje w tym zakresie duże możliwości, jest Prezi. Oprogramowanie to jest przydatne do tworzenia i przedstawienia prezentacji na tzw. wirtualnym płótnie – łączy grafikę, animację i dźwięk – pozwalając przedstawić te fragmenty rzeczywistości, które nie zawsze są dostępne w bezpośredniej obserwacji. Prezi wykorzystuje pośrednictwo zoom, który umożliwia użytkownikom powiększanie i pomniejszanie ich prezentacji oraz wyświetlanie i poruszanie się pomiędzy poszczególnymi jego elementami po osiach w przestrzeni²⁰.

Oczywiście, prezentacja multimedialna, np. „o muzyce”, choćby najdoskonalsza, nie zastąpi dziecku bezpośredniego kontaktu z wykonawcą, instrumentem muzycznym czy obecności na koncercie. Jednak informacje przekazywane w prezentacji za pomocą obrazów, słów i dźwięków umożliwiają wielozmysłowe poznanie wielu zagadnień, z którymi bezpośredni kontakt jest utrudniony lub w danym momencie niemożliwy.

Media środkiem w rozwijaniu zainteresowań młodego pokolenia muzyką

Chcąc przybliżyć młodzieży akademickiej studiującej na kierunku pedagogika możliwości dydaktyczne programów komputerowych w rozwijaniu zainteresowań muzycznych, przygotowano i zrealizowano w latach 2012-2013 projekt edukacyjny pt. „Medialne inspiracje przybliżania sztuki muzycznej młodym”. W projekcie wzięli udział studenci kierunku pedagogika, specjalność zintegrowana

¹⁹ S. Juszczak, *Komunikacja człowieka z mediami*, Katowice 1998, s. 169.

²⁰ Prezi – nietypowe prezentacje, <http://dobreprogramy.com> [data dostępu 10.12.2013].

edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne. Cykl zajęć realizowany był w odstępie miesięcznym, a jednostkowe spotkania prowadzone były w wymiarze 30-60-minutowych seminariów muzykologicznych, w ramach których realizowano tematy poświęcone muzyce artystycznej, tańcom regionalnym i narodowym, instrumentom muzycznym i zespołom oraz wybranym zagadnieniom z notacji muzycznej i stosunków między dźwiękami. Czas trwania zajęć uwarunkowany był możliwościami percepcyjnymi odbiorców, stopniem zaangażowania w tworzeniu pracy, zainteresowaniem tematem oraz realizacją zadań w ramach zaprogramowanych dążeń.

Główny cel badań koncentrował się wokół następujących zagadnień: zapoznanie uczestników z wybranymi zagadnieniami z zakresu kultury muzycznej oraz opracowanie strategii przybliżania sztuki muzycznej popularnemu odbiorcy. Celem pośrednim stało się doskonalenie umiejętności wykorzystania programu komputerowego PowerPoint jako środka w propagowaniu treści muzycznych w celach edukacyjnych, a także doskonalenia umiejętności pozyskiwania informacji z różnych źródeł (mediów). Dodatkowo, stymulowanie muzycznej aktywności poznawczej poprzez kontakt z wartościową muzyką wspartą multimedialnymi środkami przekazu oraz rozwijanie zainteresowań i zamiłowań muzycznych w oparciu o pożądane wzorce i uznane kanony piękna w sztuce.

Główne pytanie badawcze, jakie zostało postawione w projekcie, uzyskało brzmienie: *Jaką rolę pełnią media (komputer i programy multimedialne) w kształtowaniu zainteresowań muzycznych młodzieży akademickiej? W jakim zakresie program PowerPoint może być wykorzystany w procesie kształcenia studentów edukacji wczesnoszkolnej? Czy i w jaki sposób zdobyte doświadczenia muzyczno-medialne przyszli nauczyciele mogą zastosować w pracy z uczniami klas początkowych?*

Badania o charakterze projektowym zostały przeprowadzone na wybranej grupie studentów kierunku pedagogika, specjalność edukacja wczesnoszkolna i wychowanie muzyczne w czasie trwania zajęć umuzykalniających i metodycznych. Podczas naukowych działań wykorzystano: kwerendę wybranych stron internetowych, analizę literatury przedmiotu, komputerowych programów multimedialnych, programów nauczania na poziomie kształcenia zintegrowanego, a także obserwację wycinkową zajęć seminaryjnych i wywiad ze studentami²¹. Zrealizowany cykl zajęć obejmował następujące tematy: *Co powinniśmy wiedzieć o naszym Hymnie Narodowym, Poznajemy instrumenty perkusyjne, Już dwieście lat z nutą Fryderyka Chopina, 100. rocznica urodzin Witolda Lutosławskiego, Bliżej muzyki operowej Giuseppe Verdiego, Ryszard Wagner tytan muzyki artystycznej, Tańce polskie i in.*

²¹ E. Zwolińska, *Pomiar i wartościowanie w muzyce*, Bydgoszcz 2012.

Fryderyk Chopin i Franciszek Liszt

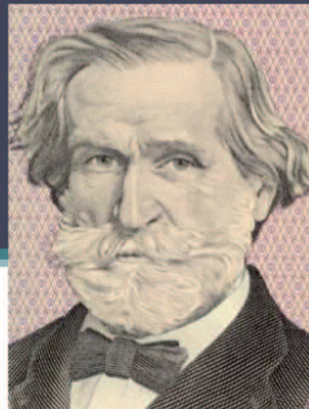

Polak, Węgier, dwa bratanki ...

WYKŁAD
Miroslaw Kisiel

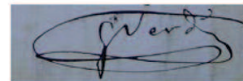
1

Giuseppe Verdi

Wielki, włoski twórca operowy
ery Romantyzmu.

ur. 10 października 1813 w Le Roncole koło Busseto,
zm. 27 stycznia 1901 w Mediolanie

200. rocznica urodzin

Ryszard Wagner

22.05.1813 - 13.02.1883

niemiecki kompozytor muzyki romantycznej

Henryk Mikołaj Górecki

in memoriam

1

*1933 CZERNICA
+2010 KATOWICE

polski kompozytor współczesnej
muzyki klasycznej,

profesor i rektor Państwowej Wyższej
Szkoły Muzycznej w Katowicach,

wychowawca i pedagog muzyczny

Rys. 1. Rzut z ekranu slajdów tytułowych wybranych prezentacji multimedialnych (s. 67-69)

Podczas opracowania podanych tematów zwrócono uwagę na wartość poznawczą i edukacyjną zgromadzonego materiału, celowość jego wykorzystania w pracy akademickiej i szkolnej, atrakcyjność prezentacji oraz wartość artystyczną i estetyczną użytych próbek dźwiękowych i filmów.

Opracowane prezentacje w programie PowerPoint stały się materiałem wyjściowym w organizowanych spotkaniach seminaryjnych w gronie akademickim, tj.: *100. rocznica urodzin Witolda Lutosławskiego*, *Bliżej muzyki operowej Giuseppe Verdiego*, *Ryszard Wagner tytan muzyki artystycznej*. Natomiast pozostałe prezentacje: *Co powinniśmy wiedzieć o naszym Hymnie Narodowym*, *Poznajemy instrumenty perkusyjne*, *Już dwieście lat z nutą Fryderyka Chopina*, *Tańce polskie*, zostały przygotowane do wykorzystania w bezpośredniej pracy z uczniami klas początkowych.

Po obserwacji pracy studentów, jak również po przeprowadzeniu rozmowy z przyszłymi nauczycielami, należy podkreślić, iż zainicjowane działania projektowe pt. „Medialne inspiracje przybliżania sztuki muzycznej młodym” przyczyniły się do poszerzenia wiedzy zainteresowanych na temat różnych gatunków i obszarów aktywności muzycznej człowieka oraz pozwoliły doskonalić umiejętność gromadzenia i prezentowania wartościowych informacji z użyciem programu PowerPoint zarówno w gronie rówieśników, jak również przyszłych podopiecznych.

Rys. 2. Rzut z ekranu konspektu prezentacji pt. „Śląskie tańce ludowe”²²

Rys. 3. Konspekt prezentacji pt. „Fryderyk Chopin poeta i malarz fortepianu”²³

²² M. Kisiel, *Wielorakie przestrzenie muzyki w edukacji i wychowaniu dziecka w młodszy wieku szkolnym*, Katowice 2013.

²³ Tamże.

Uczestnictwo w projekcie stworzyło wiele okazji – inspiracji dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela kształcenia zintegrowanego. W trakcie akademickich dyskusji zwrócono uwagę na celowe wykorzystywanie nowoczesnych dostępnych środków technologii informatycznej, tak aby nie przesłaniały naturalnej, spontanicznej i rzeczywistej aktywności muzycznej dziecka, mając świadomość i głębokie przekonanie, że aktywność twórcza dziecka jest pożądana i wręcz niezbędna do dalszego rozwoju muzycznego i ogólnego.

Prowadząc badania diagnostyczne wśród grupy 125 studentów edukacji wczesnoszkolnej pierwszego i drugiego stopnia, uzyskano opinie na temat użyteczności programu PowerPoint w procesie kształcenia młodzieży akademickiej²⁴. 85,4% badanych wskazało dużą atrakcyjność takiej formy przekazu treści muzycznych podczas zajęć akademickich, 12,6% nie widziało wyraźnych korzyści (woli tradycyjną formę prowadzonych ćwiczeń), a 2,0% było zdecydowanie przeciwnie, określając proponowaną formę przekazu jako bardzo nużącą. W prowadzonych badaniach ankietowych respondenci wypowiadali się również na temat możliwości wykorzystania przygotowanych prezentacji w przyszłej pracy dydaktycznej. 75,3% studentów chciałoby posłużyć się przygotowanymi materiałami w pracy z uczniami klas I-III. Jednocześnie ankietowani podkreślili (na podstawie doświadczeń z praktyk pedagogicznych) swoje obawy dotyczące ograniczeń technicznych, jakie występują w wielu placówkach szkolnych (brak lub utrudnienia w pozyskaniu projektora multimedialnego, ekranu, komputera do zajęć). Grupa 23,5% respondentów zauważyła, iż uczniowie pomimo atrakcyjności przygotowanych prezentacji w PowerPoint z pewnością będą wybierali bezpośrednią działalność realizowaną w ramach pięciu form aktywności muzycznej. Badani swoją opinię opierali głównie na obserwacji zajęć zintegrowanych, z których wynika, że uczniowie mało czasu poświęcają na śpiew, grę na instrumentach i taniec przy muzyce. 2,2% studentów wskazała niskie kompetencje własne w zakresie edukacji muzycznej, przyznając jednocześnie, iż prezentacje multimedialne będą dla nich pewnym rozwiązaniem zaistniałych braków w wykształceniu.

Na podstawie uzyskanych wyników, rysuje się obraz opinii studentów na temat wykorzystania prezentacji multimedialnych na zajęciach akademickich oraz zastosowania ich w praktyce edukacyjnej. Pomimo dużej atrakcyjności zastosowanej formy przekazu wiedzy, istotne wydaje się uwypuklenie podczas metodycznych dyskusji ważności przeżycia i doświadczenia w kontaktach z muzyką, które prowadzą do poznania języka i mowy tej dziedziny sztuki, wyzwalając zaciekawienie

²⁴ Badania ankietowe prowadzone w grupie studentów kształcących się na kierunku pedagogika, specjalność edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne, Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

i zainteresowanie u podopiecznych. W sytuacji wielu ograniczeń w zakresie kształcenia muzycznego studentów pedagogiki w bezpośrednim kontakcie z prowadzącym, projekty multimedialnych spotkań z wartościową muzyką artystyczną wydają się pewnym rozwiązaniem, które przyczyni się do poszerzenia zainteresowania młodzieży studiującej sztuką.

Rys. 4. Konspekt prezentacji pt. „Poznajemy instrumenty perkusyjne”²⁵

Podsumowanie

Wykorzystanie komputera i muzycznych programów multimedialnych w procesie nauczania i uczenia się wzbudza wiele kontrowersji. W przypadku podejmowanych działań popularyzujących zarówno muzykę, jak i naukę o muzyce zarzuty dotyczą biernego kontaktu, jaki tworzy ekran monitora oraz wykorzystanie trików elektronicznych. Jednakże w tym wypadku (edukacji muzycznej) istotne jest bezpośrednie obcowanie z dźwiękiem.

Młodych ludzi fascynuje praca z nowoczesnymi mediami, zapewniającymi szybki, łatwy i atrakcyjny dostęp do informacji, jak również urządzeniami pomagającymi opracować zgromadzony materiał w formie dźwiękowej i graficznej. To zainteresowanie, wręcz pasję dzieci i młodzieży, nowoczesnymi urządzeniami technicznymi twórczy nauczyciel może wykorzystać w edukacji. Pedagog otrzymuje wówczas nowe, skuteczne środki przekazu, jednocześnie zyskuje prestiż i autorytet u odbiorcy, stając się animatorem kultury muzycznej, któremu nieobce są nowinki w zakresie poszukiwania, przechowywania i odtwarzania potrzebnych informacji.

²⁵ M. Kisiel, *Wielorakie przestrzenie muzyki w edukacji i wychowaniu dziecka...*, s. 82.

Bibliografia

- Białkowski Andrzej, Sacher Wiesława (red.), *Standardy edukacji muzycznej*, Wyd. Fundacja „Muzyka jest dla wszystkich”, Warszawa 2010.
- Gloton Robert, Clero Claude, *Twórcza aktywność dziecka*, WSiP, Warszawa 1985.
- Huk Tomasz, *Komputer w procesie kształtowania umiejętności kluczowych*, Wydawnictwo Centrum Doradztwa i Informacji „Delfin”, Warszawa 2008.
- Juszczak Stanisław, *Komunikacja człowieka z mediami*, Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1998.
- Kisiel Mirosław, *Media w edukacji muzycznej uczniów szkoły ogólnokształcącej*, Wyd. GWSP, Mysłowice 2003.
- Kisiel Mirosław, *Muzyka w zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej*, Wydawnictwo UŚ, Katowice 2005.
- Kisiel Mirosław, *Prezentacja multimedialna środkiem wzbogacającym pracę dydaktyczną nauczyciela wczesnej edukacji*, [w:] Stanisław Juszczak, Mirosław Kisiel, Alina Budniak (red.), *Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna w sytuacji zmiany społecznej, kulturowej i oświatowej. Studia – rozprawy – praktyka*, Wydawnictwo KPWiPM, UŚ, Katowice 2011.
- Kisiel Mirosław, *Wielorakie przestrzenie muzyki w edukacji i wychowaniu dziecka w młodym wieku szkolnym*, Wyd. KPWiPM, UŚ, Katowice 2013.
- Lenar Paweł, *Profesjonalna prezentacja multimedialna: Jak uniknąć 27 najczęściej popełnianych błędów?* Wydawnictwo Helion/One Press, Gliwice 2010.
- Osmańska-Furmanek Wielisława, *Nowe technologie informacyjne w edukacji*, Lubuskie Towarzystwo Naukowe, Zielona Góra 1999.
- Pinard Nicole, *PowerPoint 2000 z marszu*, Wydawnictwo Prószyński i S-ka, Warszawa 1999.
- Skrzypczak Jacek, *Samodzielna obudowa podręcznika podstawy projektowania materiałów dydaktycznych*, „Edukacja Medialna” 1998, nr 4.
- Suświłło Małgorzata, *Psychopedagogiczne uwarunkowania wczesnej edukacji muzycznej*. Wyd. UW-M, Olsztyn 1999.
- Wojnar Irena, *Sztuka i wychowanie*, [w:] Wojciech Pomykało (red.), *Encyklopedia pedagogiczna*, Wydawnictwo „Fundacja Innowacja”, Warszawa 1993.
- Zaczyński Władysław, *Nauczanie wspomagane przez komputer*, [w:] Maciej Tanaś (red.), *Edukacyjne zastosowanie komputerów*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 1997.
- Zwolińska Ewa, *Pomiar i wartościowanie w muzyce*, Wydawnictwo UKW, Bydgoszcz 2012.

Summary

Music PowerPoint presentations as a way to get younger generation interested in the musical culture

The article presents information on the multimedia presentation used during music programs, using PowerPoint as a means to stimulate interest in the musical culture of students and the possibility of their use in working with children in early school age.

Key words:

music education, multimedia presentation, the teacher/student primary education, child

Słowa kluczowe:

edukacja muzyczna, prezentacja multimedialna, nauczyciel/student nauczania początkowego, dziecko